

Nota informativă
la proiectul de lege cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural a fost elaborat de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (în continuare - MAIA).

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul menționat a fost elaborat în contextul: statutului de țară-candidat pentru aderare la Uniunea Europeană, Programului de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova 2021-2027, precum și a angajamentelor internaționale asumate de către Republica Moldova privind apropierea graduală a normelor naționale cu cele ale Politicii Agricole Comune; acțiunilor prioritare stabilite în Programul de activitate a Guvernului „Moldova Vremurilor Bune”, capitolul „Agricultură”, care prevede modificarea regulilor de distribuire a Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural; extinderea suportului statului pentru producătorii mai mici, pentru activitățile cu valoare adăugată și sectoarele conexe, precum și întru sporirea responsabilizării Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (în continuare - AIPA) în vederea distribuirii în mod echitabil și în timp a subvențiilor.

Începând cu anul 2017 și până în prezent domeniul de subvenționare a fost reglementat în temeiul Legii nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural, inclusiv prin mecanisme aprobate în vederea implementării legii menționate.

Dat fiind faptul că ritmul necesităților economiei țării și a cetățenilor accelerează în timp, în perioada de referință, au fost necesare intervenții frecvente a Guvernului și Parlamentului în vederea completării legislației cu noi forme de subvenționare, îmbunătățirii condițiilor de subvenționare, precum și extinderii listei potențialelor beneficiari de subvenții. În acest context, marea majoritate a propunerilor de îmbunătățire impuneau în primul rând operarea modificărilor în Legea nr. 276/2016, și ulterior, în hotărârile de Guvern care reglementează subvenționarea în dezvoltarea agriculturii și mediului rural. Însă, procedura de promovare și adoptare a modificărilor în lege este de durată mai lungă. Apoi urmează etapa de a aduce actele normative în concordanță cu legea respectivă.

Pentru a reduce perioada de punere în aplicare a actelor normative ajustate, se propune ca legea prenotată să reglementeze doar normele generale, subiecții, formele de subvenționare în agricultură și mediul rural, condițiile generale de eligibilitate, procedura de examinare, iar măsurile și condițiile de subvenționare să fie reglementate prin actele normative aprobate de către Guvern.

Scopul legii este de a spori creșterea competitivității sectorului agroindustrial, de a asigura gestionarea durabilă a resurselor naturale și de a îmbunătăți nivelul de trai în mediul rural prin evitarea dezvoltării fragmentabile a sectorului, precum și de a asigura gestionarea eficientă a Fondului național de dezvoltare a agriculturii și

mediului rural (în continuare – FNDAMR).

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Prezentul proiect nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Obiectul de reglementare a prezentului proiect de lege stabilește: principiile politicii statului de subvenționare în agricultură și mediul rural; atribuțiile autorităților administrației publice în domeniul subvenționării în dezvoltarea agriculturii și mediului rural; formele și condițiile de subvenționare; particularitățile procedurii de recepționare și examinare a cererilor de subvenționare.

Prezentul proiect de lege nu privează statul de dreptul de a acorda o atenție deosebită dezvoltării agriculturii și îmbunătățirii calității vieții în mediul rural și nu reglementează principiile activității de întreprinzător, precum și principiile sistemului bugetar-fiscal al Republicii Moldova.

Proiectul de lege prevede mai multe noțiuni, inclusiv noțiuni, la formularea cărora s-a ținut cont de practicile Uniunii Europene, de experiența României în domeniul de subvenționare, precum și de experiența și sugestiile parvenite de la asociațiile de profil, beneficiarii autohtoni și potențialii beneficiar de subvenții. Printre acestea de menționat următoarele:

activitate agricolă – producție, creștere sau cultivare de produse agricole, mulsul, creșterea și deținerea animalelor în scopuri agricole, precum și prelucrarea primară/finită a produselor agricole vegetale sau animaliere, sau menținerea terenurilor în bune condiții agricole și de mediu;

apelul – este un anunț care stabilește intervalul de timp în interiorul căruia se depun cererile de subvenționare pentru măsurile de subvenționare;

exploatație agricolă – formă complexă de organizare a proprietății, prin care se pun în valoare pământul, animalele și celelalte mijloace de producție, interconectate într-un sistem unitar, în vederea executării de lucrări, prestării de servicii și a obținerii eficiente de produse agricole;

fermier – persoană fizică sau juridică care desfășoară activitate de întreprinzător în agricultură, a cărei exploatație agricolă se situează pe teritoriul Republicii Moldova;

Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural – totalitate a mijloacelor bugetare, precum și a celor provenite din partea partenerilor de dezvoltare, destinate subvenționării agriculturii și mediului rural;

persoane afiliate – societăți comerciale, întreprinderi, persoane fizice care practică activitate de întreprinzător (cu excepția grupurilor de producători sau cooperative de întreprinzători), ce aparțin aceluiași/acelorași acționari, persoane sau societăți comerciale care, fără a depinde una de alta, sînt reunite sub o conducere unică ori sînt conduse de organe alcătuite majoritar din aceleași persoane, sau persoane afiliate persoanei fizice;

preț de referință – este cel mai mic preț al mașinii, utilajului și echipamentului agricol de livrare al producătorului/importatorului/dealerului pe teritoriul Republicii Moldova;

măsură de subvenționare – direcție principală în agricultură și în mediul rural, susținută financiar de stat, care contribuie la realizarea uneia sau a mai multor obiective ale politicii de dezvoltare agricolă și rurală;

mediul rural - sate sau comune, inclusiv orașe cu o populație de pînă la 10000 de locuitori cu statut de rezident, conform ultimului recensământ efectuat al populației și al locuințelor;

Program LEADER – program de stat, administrat de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, în cadrul căruia grupurile de acțiune locală solicită finanțare în baza unui plan operațional din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural pentru funcționarea grupurilor de acțiune locală și implementarea strategiilor de dezvoltare locală;

solicitant al subvenției – unul din subiecții specificați la articolul 4 care a depus o cerere de subvenționare.

Proiectul prevede subiecții subvenționării în agricultură și mediul rural, și anume:

1) fermierii care se clasifică în următoarele categorii și întrunesc cumulativ condițiile:

a) *fermier micro* – fermier care are cel mult 9 salariați și realizează o cifră anuală de afaceri de pînă la 18 milioane de lei;

b) *fermier mic* – fermier care are cel mult 49 de salariați și realizează o cifră anuală de afaceri de pînă la 50 milioane de lei;

c) *fermier mijlociu* – fermier care are cel mult 249 de salariați și realizează o cifră anuală de afaceri de pînă la 100 milioane de lei;

d) *fermier mare* – fermier care depășește cumulativ condițiile stabilite pentru fermierul mijlociu;

2) persoane juridice sau fizice care desfășoară activitate în mediul rural sau activitate agricolă, alții decât fermierii;

3) autoritățile administrației publice locale;

4) grupurile de acțiune locală;

5) organizații din domeniul cercetării și inovării, instituții de învățământ;

6) asociații ale utilizatorilor de apă pentru irigații.

Pentru reglementarea activității de subvenționare în agricultură și mediul rural, proiectul descrie următoarele principii de bază:

1) previzibilitatea și stabilitatea reglementărilor juridice;

2) transparența decizională;

3) eficiența bazată pe argumente economico-financiare și indicatori;

4) continuitatea politicii de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural;

5) asumarea responsabilităților de către beneficiarii de subvenții;

6) rezonabilitatea costurilor.

În scopul respectării principiului previzibilității și stabilității reglementărilor juridice,

se propune ca actele normative care prevăd reducerea cuantumului subvențiilor în agricultură și mediul rural sau care schimbă condițiile de acordare a subvențiilor, nu pot intra în vigoare mai devreme de 6 luni de la data publicării, cu excepția cazului modificării Legii bugetului de stat. Această normă va permite timp suficient și condiții optime pentru conformarea subiecților subvenționați prezentei legi, și AIPA la noile condiții de subvenționare.

Oricât de bună ar fi calitatea solului, orice cultură agricolă duce încet-încet la degradarea acestuia. Utilizarea cantităților mari de îngrășăminte și de produse fitosanitare, lucrările mecanizate ale terenului și modul în care plantele consumă elementele nutritive sunt doar câțiva din factorii care slăbesc calitatea solului. Iată de ce, pentru a păstra calitatea solului, proiectul de lege prevede la acordarea subvențiilor respectarea de către beneficiarii de subvenții a principiului asumării responsabilităților prin obligativitatea respectării asolamentului, protejării solului, bunei utilizări a resurselor naturale, umane, financiare și a celor de producție, ale aplicării sistemelor de calitate pentru produsele agricole și alimentare, respectării regulilor de agromediu.

Întru asigurarea respectării rezonabilității costurilor stabilite de MAIA, care au la bază prețuri de referință, AIPA se asigură de faptul că toate costurile nu depășesc media prețurilor de referință.

Potrivit proiectului, autoritatea administrației publice centrale responsabilă de implementarea și monitorizarea prezentei legi este MAIA, care contribuie la atingerea obiectivelor și indicatorilor de rezultat ale politicii agricole și mediului rural prin elaborarea mecanismelor de subvenționare și măsurilor de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural. La rândul său, AIPA asigură gestionarea eficientă a FNDAMR, precum și a mijloacelor financiare provenite de la donatori.

Proiectul prevede proveniența mijloacelor financiare din care este constituit FNDAMR și modul de gestionare a acestuia. FNDAMR se stabilește anual în Legea bugetului de stat și se distribuie/redistribuie între formele și măsurile de subvenționare de către MAIA pentru subvenționarea agriculturii și mediului rural. Mijloacele financiare aprobate pentru proiectele selectate și neachitate de către AIPA pe parcursul anului de gestiune se transferă în anul următor.

Proiectul vizează formele de subvenționare pentru care statul acordă subvenții, iar măsurile și condițiile specifice de subvenționare pentru acestea se aprobă de Guvern.

Formele de subvenționare au fost elaborate ținând cont de bunele practici ale Uniunii Europene în corelare cu Politica Agricolă Comună.

Se propun următoarele forme de subvenționare: în avans; post-investiție; investiții pe etape; directe; complementare (art. 16).

Plata în avans, este o subvenție acordată în baza unui proiect investițional acceptat de către AIPA până la efectuarea unor costuri de implementare a acestuia, cu condiția că contribuția financiară asigurată de solicitant reprezintă cel puțin 15% din valoarea proiectului. Prin derogarea de la alin. (1)-(3) din art. 17, plata în avans se acordă grupurilor de acțiune locală pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER.

Plata post-investiție, este o subvenție acordată în bază de proiect investițional sau, după caz, extinderea proiectului investițional, acceptat de către AIPA și achitat după implementarea proiectului în baza costurilor suportate efectiv. Mărimea plății post-investiție este de cel mult 50% din valoarea proiectului investițional individual și de cel mult 75% pentru proiecte investiționale implementate de grupuri de producători sau cooperative de întreprinzători.

Plată investițională pe etape, este o subvenție acordată etapizat în bază de proiect investițional, acceptat de către AIPA și achitat după implementarea fiecărei etape, în baza costurilor suportate efectiv. Subvenționarea se acordă cu respectarea angajamentului de a contribui financiar cu cel puțin 50% din valoarea proiectului investițional. Perioada de implementare integrală a proiectului investițional este de până la 36 luni.

Așa dar, conform proiectului *plata directă*, este o subvenție exprimată în sumă fixă acordată într-o singură tranșă, pentru practicarea activităților agricole în sectorul vegetal, ecologic și zootehnic pentru care finanțarea se acordă dacă fermierul deține suprafața minimă eligibilă sau deține un număr minim de animale din speciile aprobate de Guvern.

Plata complementară, este o subvenție acordată într-o singură tranșă, pentru suportarea costurilor curente și se alocă în proporție de cel mult 80% din valoarea costurilor curente suportate, cu excepția plăților acordate pentru compensarea dobânzilor achitate către băncile comerciale și organizațiile de creditare nebancaară.

Forma de subvenționare investiții pe etape se propune în premieră și va fi una benefică atât pentru stat cât și pentru subiectul subvenționării. Cerința respectivă va permite AIPA de a verifica dacă investiția se încadrează în politicile statului privind dezvoltarea agriculturii și mediul rural, iar pentru subiecții subvenționării va spori siguranța în primirea subvenției pentru investiția efectuată. Mai mult, prevederea respectivă va contribui la evitarea dezvoltării fragmentare a sectorului agroindustrial al țării, va servi drept temei justificat pentru planificarea valorii FNDAMR pentru următorul an de subvenționare, astfel va fi evitată acumularea datoriilor față de subiecții subvenționării.

În vederea motivării efectuării investițiilor în sectoarele prioritare, proiectul prevede identificarea de către Guvern în cadrul subiecților subvenționării anumite grupe pentru care poate stabili condiții mai favorabile de acordare a subvențiilor.

La fel, proiectul prevede condiții de eligibilitate pentru subiecții subvenționării, costuri, bunuri și servicii neeligibile, precum și drepturile și obligațiile subiecților de subvenții (*capitolul V*).

Cererile de subvenționare se depune la sediul subdiviziunilor teritoriale ale AIPA sau electronic, cu excepția cererilor de subvenționare a grupurilor de acțiune locală în cadrul Programului LEADER.

Proiectul prevede depunerea cererilor de subvenționare în cadrul apelului anunțat prin ordinul MAIA. Apelul se anunță anual, începând cu luna ianuarie, dar nu mai târziu de luna aprilie, care va dura cel mult 60 zile. În cazul nevalorificării mijloacelor financiare distribuite pe măsuri, MAIA anunță un nou apel.

Pentru măsurile de subvenționare stabilite la forma de subvenționare complementară, cererile de subvenționare se depun în perioada 1 februarie – 31 octombrie.

Subdiviziunile teritoriale ale AIPA verifică respectarea condițiilor generale și specifice de eligibilitate și condițiile de plată, cercetează la fața locului obiectul cererii de subvenționare, după caz, și emite un aviz pe marginea cererii de subvenționare pe care îl remite împreună cu dosarul administrativ la oficiul central al AIPA. Cererile de subvenționare cu grad de risc sporit se supun verificării de către oficiul central al AIPA.

Oficiul central al AIPA, evaluează cererile de subvenționare depuse în temeiul art. 19, conform criteriilor de selectare, aprobate de Guvern. Autorizarea plăților, care constă în verificarea corectitudinii calculării subvenției solicitate, se efectuează conform principiului "primul venit primul servit" – pentru plățile directe și complementare, și conform punctajului obținut în ordinea descrescătoare pentru cererile depuse conform art. 19.

Plata subvențiilor se efectuează în termen de până la 10 zile, calculate după caz, din data: emiterii actului administrativ; încheierii contractului; depunerii cererii de debursare; deciziei organului central de specialitate.

AIPA efectuează monitorizarea post-achitare în termen de până la cinci ani din momentul emiterii actului administrativ sau, după caz, a contractului de acordare a subvenției, procedură administrativă de verificare a modului de executare.

Proiectul prevede temeiurile de includere în lista de interdicție a subiecților subvenționării, care în procedura de acordare a subvenției au săvârșit contravenții sau infracțiuni, constatate printr-o hotărâre definitivă și irevocabilă a instanței de judecată sau care au contribuit la emiterea unui act administrativ favorabil ilegal sau încheierea unui contract administrativ ilegal.

Adoptarea prezentului proiect de lege impune:

- aducerea în concordanță cu prevederile Legii nr. 183/2020 privind asigurarea subvenționată în agricultură, cu modificările ulterioare;
- modificarea articolului 3 alineatul (1) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, cu modificările ulterioare, se propune modificarea după cum urmează:

„j) personalul instituțiilor publice, cu excepția personalului de deservire tehnică sau auxiliar.”;

- abrogarea Legii nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural;

- elaborarea și aprobarea măsurilor și condițiilor specifice de subvenționare pentru formele de subvenționare prevăzute în proiectul de lege.

5. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prezentului proiect se va efectua în limitele mijloacelor financiare alocate anual în Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural prin Legea bugetului de stat.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul de lege impune:

- aducerea în concordanță a Legii nr. 183/2020 privind asigurarea subvenționată în agricultură, cu modificările ulterioare;
- abrogarea Legii nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural;
- aprobarea hotărârilor de guvern privind măsurile și condițiile specifice pentru formele de subvenționare prevăzute în proiectul de lege.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și în vederea elaborării actelor normative, anunțul despre inițierea procesului de elaborare a proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural, a fost plasat pe pagina web oficială a MAIA, rubrica ”Transparența decizională” :

<https://www.maia.gov.md/ro/content/proiecte-de-documente>,

<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anuntprivind-initierea-elaborarii-proiectului-de-lege-pentru-modificarea-legii-nr-2762016-cu-privire-la-principiile-de-subventionare-in-dezvoltarea-agriculturii-si-mediului-rural/9434>

Tot în acest context, la data de 3 noiembrie 2022, pe pagina web oficială MAIA, a fost plasat Anunțul privind inițierea consultărilor publice asupra proiectului de lege cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, la compartimentul „Transparența decizională”, la adresa: <https://maia.gov.md/ro/content/proiecte-de-documente>

La data de 16 noiembrie 2022, proiectul legii cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural a fost pus în discuție în cadrul consultărilor publice organizate de către MAIA, la care au fost invitate peste 50 de asociații de profil, organizații neguvernamentale din domeniul agroindustrial.

La definitivarea proiectului de lege, grupul de lucru ministerial a ținut cont de propunerile parvenite în cadrul acestor consultări.

8. Constatările expertizei anticorupție

Constatările expertizei anticorupție vor fi incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) parvenite urmare procedurii de avizare.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul de lege nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

10. Constatările expertizei juridice

Concluziile expertizei Ministerului Justiției vor fi incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) parvenite urmare procedurii de avizare.

11. Constatările altor expertize

Secretar de stat

Vasile ȘARBAN